

ΤΕΥΧΟΣ #27 | ΜΑΪΟΣ-ΙΟΥΝΙΟΣ 2025

ARCHITECT

ΤΙΜΗ: 9€ | ISSN 2732-8732

Δημόσιος χώρος και αρχιτεκτονική: Ο καθρέφτης της πόλης

- 08 CASE STUDIES: ΕΡΓΑ ΠΟΥ
ΑΝΑΒΑΘΜΙΖΟΥΝ ΤΟΝ ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΩΡΟ
- 32 ARCHITECTS' POINT OF VIEW:
ΚΑΤΑΞΙΩΜΕΝΟΙ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΕΣ
ΠΑΙΡΝΟΥΝ ΘΕΣΗ
- 60 ARCHITECTURE SUMMIT 2025:
ΜΙΑ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ,
ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΕΜΠΝΕΥΣΗΣ

Δημόσιοι χώροι σε μετάβαση: Στροφή προς την ανθεκτικότητα και την καινοτομία

Ολιστικό μοντέλο αστικού σχεδιασμού με σεβασμό
προς τους πολίτες

Ο δημόσιος χώρος εξελίσσεται σε πεδίο κοινωνικής συνοχής, βιωσιμότητας και τεχνολογικής καινοτομίας, με επίκεντρο τον άνθρωπο και τη συλλογική μνήμη, καθώς οι πόλεις αναζητούν νέα αστικά πρότυπα.

ΤΟΥ ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΤΣΙΜΙΛΗ

Σε μια εποχή που οι πόλεις μεταμορφώνονται ραγδαία, οι σύγχρονες αστικές αναπλάσεις καλούνται να ισορροπήσουν ανάμεσα στην ιστορική μνήμη και τη μοντέρνα προσέγγιση. Ο σχεδιασμός των δημόσιων χώρων δεν περιορίζεται πλέον στην απλή αναβάθμιση της εικόνας τους, αλλά συνιστά μια σύνθετη διαδικασία που ενσωματώνει κοινωνικές, περιβαλλοντικές και πολιτισμικές παραμέτρους. Η απρόσκοπτη προσβασιμότητα όλων των πολιτών, η βιωσιμότητα των υλικών, ο περιορισμός των ενεργειακών δαπανών, η ενίσχυση της τοπικής ταυτότητας, καθώς και η αισθητική ποιότητα, είναι μόνο μερικά από τα στοιχεία που πρέπει να συνεκτιμώνται.

Παράλληλα, η εγχώρια πραγματικότητα συχνά υπολείπεται των διεθνών εξελίξεων. Η έλλειψη μακροπρόθεσμου σχεδι-

ασμού, η αποσπασματικότητα και η απουσία συμμετοχικών διαδικασιών αναδεικνύουν την ανάγκη για μια πιο σύγχρονη προσέγγιση. Στο εξωτερικό, κυριαρχούν τάσεις όπως το urban greening, οι έξυπνες υποδομές και η επαναφορά του ανθρώπου στο κέντρο της αστικής εμπειρίας. Το ζητούμενο, λοιπόν, είναι ένα νέο μοντέλο που να σέβεται την ιστορία, να απαντά στις ανάγκες του παρόντος και να προετοιμάζει τις πόλεις για ένα βιώσιμο και πιο συμπεριληπτικό μέλλον. Για τα παραπάνω ζητήματα θα μιλήσουν σπουδαία στελέχη της αγοράς, καταδεικνύοντας τις τάσεις που υπάρχουν σήμερα στην αρχιτεκτονική δημόσιων χώρων, αλλά και για τις προκλήσεις που παρουσιάζονται διαχρονικά και πρέπει να ξεπεραστούν.

ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ

Οι σύγχρονες αστικές αναπλάσεις μπορούν να συνδυάσουν την ιστορία με την καινοτομία μέσα από μια ευαίσθητη, αλλά ταυτόχρονα δημιουργική προσέγγιση του χώρου. Ο σεβασμός στην πολιτιστική κληρονομιά και τα ιστορικά στοιχεία μιας περιοχής δεν σημαίνει στασιμότητα, αλλά μπορεί να αποτελέσει το θεμέλιο για σύγχρονο σχεδιασμό με χαρακτήρα. Η ένταξη νέων τεχνολογιών, βιώσιμων υλικών και «έξυπνων» υποδομών μπορεί να συνυπάρχει αρμονικά με διατηρητέα κτήρια, παραδοσιακές μορφές και τοπικά αρχιτεκτονικά χαρακτηριστικά. Ο στόχος δεν είναι η αναπαλαίωση, αλλά η ανανέωση: η δημιουργία ενός ζωντανού δημόσιου χώρου που σέβεται το παρελθόν και εξυπηρετεί τις ανάγκες του παρόντος. Με παραδείγματα από πόλεις όπως η Κοπεγχάγη και η Λισαβόνα, γίνεται φανερό πως η μνήμη και η πρόοδος μπορούν να συνυπάρξουν, προσφέροντας ένα ποιοτικό, λειτουργικό και αισθητικά ισορροπημένο αστικό περιβάλλον.

Διαχρονικός σχεδιασμός: Η πρόκληση των σύγχρονων αναπλάσεων

«Χώρος στα αρχαία ελληνικά σημαίνει τόπος, έδαφος, μέρος, το ρήμα χωρέω υποδηλώνει κίνηση ή δυνατότητα υποδοχής και το ουσιαστικό χώρος αρχικά σήμαινε το μέρος που μπορεί να δεχτεί κάτι· δηλαδή, ο τόπος ή η έκταση που επιτρέπει χώρεση. Αυτή η χώρεση των ανθρώπινων δραστηριοτήτων έχει χωρο-

χρονική διάσταση στο παρελθόν, παρόν και μέλλον και εγγράφεται πάνω στο έδαφος και στο τοπίο. Όμως πόσο εύκολα αντιλαμβάνεται ένας παρατηρητής εκτός από το τοπίο της παρούσας χωροχρονικής στιγμής και το τοπίο του παρελθόντος, το ιστορικό τοπίο και πόσο εύκολα το καινοτόμο, το νέο, αυτό που προκαλεί το ενδιαφέρον; Η Μελέτη Αρχιτεκτονικής Τοπίου, μέθοδος εφαρμόσιμη στο σχεδιασμό του υπαίθριου χώρου εδώ και 100 χρόνια, μέσω της ανάλυσης τοπίου, υποχρεωτικά διαβάζει την ιστορία του τοπίου, και υποχρεωτικά απαντάει στην βασική ερώτηση μίας χωρικής ανάπτυξης: τι φοράει, τι χωράει και τί μπορεί να χωρέσει εκ νέου ο χώρος και το τοπίο. Και αφού έχει απαντήσει σε αυτή την ερώτηση, παρουσιάζει πιθανές καινοτόμες λύσεις μέσω μίας συνθετικής πρότασης. Η Μελέτη Αρχιτεκτονικής Τοπίου βασίζεται στην επιστήμη, τέχνη και τεχνική της Αρχιτεκτονικής Τοπίου που ασχολείται με τον προγραμματισμό και σχεδιασμό του υπαίθριου χώρου και του τοπίου, αστικού, περιαστικού, αγροτικού και φυσικού, κάθε κλίμακας. Αποτελεί επιστημονική μεθοδολογία και δημιουργική διαδικασία της χωρικής οργάνωσης του τοπίου χωροχρονικά και διαχρονικά, με τρόπο που να εξυπηρετεί λειτουργικές, αισθητικές και περιβαλλοντικές ανάγκες» αναφέρει η Ελένη Αθανασιάδου, Πρόεδρος του Πανελληνίου Συλλόγου Αρχιτεκτόνων Τοπίου, και προσθέτει πως «σε συνδυασμό με μεθοδολογίες από άλλες επιστήμες και τέχνες, όπως την Αρχιτεκτονική και

Λάρα Βαρτζιώτη,
ιδρύτρια του γραφείου
Lara Vartzioti

Οι σύγχρονες αναπλάσεις καλούνται να ισορροπήσουν ανάμεσα στη διατήρηση του ιστορικού αποτυπώματος και την ενσωμάτωση καινοτόμων αρχιτεκτονικών πρακτικών

την Κοινωνιολογία, η ανάπλαση μίας περιοχής μέσα από την προσέγγιση της Αρχιτεκτονικής Τοπίου και της Μελέτης της, μπορεί να καταστεί κοινωνικά σημαντική. Επιπλέον, δεδομένου ότι η αστική ανάπλαση συνιστά πρωτίστως κοινωνικό φαινόμενο και όχι απλώς τεχνικό ζήτημα, η εφαρμογή συμμετοχικών διαδικασιών σχεδιασμού καθίσταται πλέον επιτακτική. Στο ελληνικό πλαίσιο, η συμμετοχική προσέγγιση παραμένει περιορισμένη, καθώς προϋποθέτει την αναθεώρηση του παραδοσιακού, ιεραρχικού ρόλου του σχεδιαστή και την αναγνώριση της δυνατότητας των πολιτών να συνδιαμορφώνουν συλλογικά το παρελθόν, το παρόν και το μέλλον του αστικού τους τοπίου. Όμως, η υλοποίηση συμμετοχικού σχεδιασμού απαιτεί σημαντικό χρονικό επενδυτικό κεφάλαιο καθώς και υψηλού επιπέδου κοινωνικές και επικοινωνιακές δεξιότητες από τον συντονιστή της διαδικασίας, ο οποίος καλείται να διαχειριστεί και να γεφυρώσει τις ανάγκες και τις προσδοκίες ετερογενών κοινωνικών ομάδων και ενδιαφερομένων εταίρων, αλλά και να τις μετουσιώσει σε χωρικές λύσεις. Τέλος, μια σύγχρονη ανάπλαση θα πρέπει να είναι διαχρονική, και αυτό μπορεί να επιτευχθεί μόνο μέσω της ικανότητας του δυναμικού συνόλου που την αφορά, σχεδιαστών και χρηστών, να ενσωματώσουν στο παρόν, καινοτόμες χρήσεις, υλικά και τρόπους διαχείρισης. Καθώς ακόμα πιο σημαντικό από τον ίδιο τον σχεδιασμό, είναι η ορθολογική διαχείριση του χώρου από τις αρμόδιες αρχές και η οικειοποίηση του από τους χρήστες».

Η καινοτομία το μέσο για τη διαφύλαξη της ιστορικής μνήμης

Στη συνέχεια η Λάρα Βαρτζιώτη, ιδρύτρια του γραφείου Lara Vartzioti, σημειώνει πως «οι σύγχρονες αναπλάσεις καλούνται να ισορροπήσουν ανάμεσα στη διατήρηση του ιστορικού αποτυπώματος και την ενσωμάτωση σύγχρονων αρχιτεκτονικών πρακτικών. Δεν πρόκειται για μια απλή αισθητική συνύπαρξη παλαιού και

νέου, αλλά για μια σύνθετη διαδικασία που ενισχύει τον πολιτισμικό χαρακτήρα του κτιρίου και της πόλης, ενώ παράλληλα απαντά στις ανάγκες του σήμερα. Η δική μας προσέγγιση βασίζεται στη συντήρηση, όχι ως “μουσειακή” αποκατάσταση, αλλά ως αναγνώριση και επανάχρηση των υφιστάμενων στοιχείων. Μέσα από την ενσωμάτωση σύγχρονων τεχνολογιών και υλικών, επιδιώκουμε να διατηρήσουμε την αυθεντικότητα, προσδίδοντας παράλληλα νέα λειτουργικότητα. Η ιστορία, έτσι, δεν παγώνει στον χρόνο, αλλά εντάσσεται δυναμικά στον σημερινό αστικό ιστό. Στο πρόσφατο έργο μας στην περιοχή των Εξαρχείων, το κτίριο ΧΤ 97 αποτέλεσε μια τέτοια περίπτωση. Ο σχεδιασμός της πολυκατοικίας απάντησε στην ανάγκη επανασυνταξιοποίησης μιας περιοχής που τείνει να τουριστικοποιηθεί σε βάρος της ιστορικής της ταυτότητας. Δώσαμε έμφαση στην έννοια της οικειότητας και της προσαρμοστικότητας των εσωτερικών χώρων, αναγνωρίζοντας τον κοινωνικό ρόλο της κατοικίας στην αστική μνήμη.

Η απουσία κρατικής στρατηγικής για την επανάχρηση κτιρίων του αθηναϊκού μοντερνισμού είναι ιδιαίτερα ανησυχητική. Η διάσωση της αρχιτεκτονικής μας κληρονομιάς δεν μπορεί να στηρίζεται αποκλειστικά σε ιδιωτικές πρωτοβουλίες. Οι αναπλάσεις οφείλουν να ενισχύονται θεσμικά, προκειμένου να συμβάλλουν ουσιαστικά στη διατήρηση του συλλογικού αστικού τοπίου. Η καινοτομία δεν είναι αυτοσκοπός· είναι το μέσο για να μεταφράσουμε την ιστορική μνήμη στη σύγχρονη εμπειρία του χρήστη μέσα στην πόλη. Σε αυτό το πλαίσιο, η ανάπλαση γίνεται πράξη πολιτισμού και όχι απλώς σχεδιαστική επιλογή».

Αξιοποίηση και ενσωμάτωση σύγχρονων ψηφιακών τεχνολογιών

«Οι σύγχρονες αναπλάσεις οφείλουν να συνδυάζουν την καινοτομία με την ανάδειξη της ιστορικής ταυτότητας και φυσιογνωμίας κάθε τόπου, σε μια σχέση δημιουργικής συνύπαρξης παρελθόντος και μέλλοντος. Πρωταρχικά, αξιοποιώντας τα δεδομένα της ιστορικής ανάλυσης το τοπίου. Μια επιτυχής σύγχρονη ανάπλαση δεν θα έπρεπε να επιβάλλεται στον κάθε τόπο και να είναι αυτοαναφορική. Αντιθέτως, οφείλει να συνδιαλέγεται με όλες τις πτυχές της ανάλυσης του τοπίου, να αφουγκράζεται τις δυναμικές και την μοναδική ταυτότητα του κάθε φυσικού και ιστορικού τόπου, για την τροφοδότηση της πρωταρχικής ιδέας της σύγχρονης ανάπλασης. Μέσα από αυτήν την ενδελεχή διερεύνηση, ο σύγχρονος σχεδιασμός αντλεί δεδομένα της ιστορικής φυσιογνωμίας του τόπου τα οποία τα

μεταγλωττίζει και τα ενσωματώνει μέσα στην νέα ανάπλαση. Ο τρόπος που γίνεται η αυτή “μεταγλώττιση” ποικίλει ανάλογα με το εκάστοτε έργο και τόπο. Μπορεί να αφορά σε συμπερίληψη αρχετυπικών δομών της ιστορικής ταυτότητας, σε συμβίωση παλιών και νέων υλικών, σε επανερμηνεία μορφών, σε διατήρηση τμημάτων του ιστορικού τοπίου, σε σαφή διαχωρισμό νέου σχεδιασμού από τμήματα της υπάρχουσας κατάστασης που έχουν ενδιαφέρον να διατηρηθούν κτλ. Ο στόχος δεν είναι η νοσταλγική αναπαράσταση του παρελθόντος, αλλά η δημιουργική του επανερμηνεία με σύγχρονα μέσα και η ένταξη στο σύγχρονο σχεδιασμό» τονίζει ο Θανάσης Πολυζωίδης, ιδρυτής του γραφείου TPOL L&A, συνιδρυτής της ομάδας torio7, και συμπληρώνει ότι «σημαντικός παράγοντας στη γεφύρωση αυτή παρελθόντος και μέλλοντος στη σύγχρονη ανάπλαση είναι η μελέτη σήμανσης όπου παρέχονται πληροφορίες της ιστορικής ταυτότητας. Ακόμη πιο καθοριστική, όμως, είναι η αξιοποίηση και ενσωμάτωση σύγχρονων ψηφιακών τεχνολογιών, που επιτρέπουν την επανερμηνεία και την εμπειρία του χώρου (π.χ. διαδραστικές εφαρμογές, χρήση τεχνητής νοημοσύνης). Η καινοτομία δεν έρχεται σε αντίθεση με την ιστορική ταυτότητα, αλλά μπορεί να την αξιοποιήσει και να την ενισχύσει. Όταν ο σχεδιασμός αντλεί έμπνευση από την άγνοια του τόπου και αξιοποιεί και συνδυάζει την ιστορική ταυτότητα με σύγχρονα υλικά και νέες

τεχνολογίες, δημιουργεί αναπλάσεις σύγχρονες, με ταυτότητα και διαχρονική αξία».

Ο ρόλος του φωτισμού στον αρχιτεκτονικό σχεδιασμό

Υπογραμμίζοντας τη διάσταση του φωτισμού στον δημόσιο χώρο ο Κωνσταντίνος Χριστοδούλου, Design Engineer / MA Lighting Designer, NeaPolis Lighting, αναφέρει ότι «ο φωτισμός είναι ένα υποσύνολο της αρχιτεκτονικής σχεδιαστικής διαδικασίας. Αποτελεί ένα εργαλείο το οποίο ανάλογα με τον τρόπο που θα σχεδιαστεί και θα εφαρμοστεί, μπορεί να έχει έναν διακριτικό χαρακτήρα ανάδειξης ή να είναι πλήρως παρεμβατικό. Συνεπώς αρχιτεκτονική και φωτισμός είναι στοιχεία που σχεδιαστικά συνυπάρχουν κάτω από ένα συγκεκριμένο σκοπό. Ο φωτισμός σήμερα, τεχνολογικά, έχει εξελιχθεί τόσο σημαντικά, ώστε χαρακτηριστικά όπως η θερμοκρασία φωτισμού, οι δέσμες, ακόμη και η δυναμικότητα του φωτισμού μπορούν να παρέμβουν σε τέτοια λεπτομέρεια ώστε να σεβαστούν στο μεγαλύτερο δυνατό ποσοστό την ιστορικότητα ενός μνημείου, ενός κτιρίου, ή ακόμα και μιας περιοχής. Ο φωτισμός έχει τη δυνατότητα να λειτουργεί ως αφήγηση: φωτίζει αρχιτεκτονικά χαρακτηριστικά, καθοδηγεί την οπτική του παρατηρητή και δημιουργεί ατμόσφαιρα που ενώνει το παλιό με το νέο. Έτσι, η καινοτομία πλαισιώνει την ιστορία και δεν την ανταγωνίζεται».

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΟΥ ΕΠΑΝΑΠΡΟΣΔΙΟΡΙΖΟΥΝ ΤΟΝ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟ

Ελένη Αθανασιάδου,
Πρόεδρος του Πανελληνίου
Συλλόγου Αρχιτεκτόνων
Τοπίου

Κατά τον σχεδιασμό ενός δημόσιου χώρου, είναι απαραίτητο να λαμβάνονται υπόψη πολλαπλές και ποικίλες ανάγκες, ώστε το αποτέλεσμα να είναι λειτουργικό, βιώσιμο και ανθρώπινο. Πρώτιστα, η προσβασιμότητα αποτελεί βασική προϋπόθεση: ο χώρος πρέπει να είναι φιλικός προς όλους, ανεξαρτήτως ηλικίας, κινητικότητας ή άλλων περιορισμών. Παράλληλα, η βιωσιμότητα αφορά τόσο τα υλικά που χρησιμοποιούνται όσο και τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις, με στόχο τη δημιουργία χώρων ανθεκτικών και ενεργειακά αποδοτικών. Ο πολιτισμός ενισχύει την τοπική ταυτότητα, προσδίδοντας νόημα και ιστορική συνέχεια, ενώ η αισθητική συμβάλλει στη γενικότερη ποιότητα ζωής, επηρεάζοντας άμεσα την ψυχολογία των πολιτών. Τέλος, σημαντική είναι η κοινωνική λειτουργία του δημόσιου χώρου: να προάγει τη συνύπαρξη, την αλληλεπίδραση και τη συμμετοχικότητα. Ένας επιτυχημένος δημόσιος χώρος πρέπει να «μιλά» στους ανθρώπους και να καλύπτει τις πραγματικές τους ανάγκες.

Απουσία συντονισμού και μακροπρόθεσμου πλάνου

Σχετικά η Ε. Αθανασιάδου σχολιάζει: «Ο υπαίθριος δημόσιος χώρος στη Ελλάδα πάσχει από έλλειψη συστηματικού σχεδιασμού αλλά ακόμα περισσότερο συστηματικού συντονισμού των εταίρων που τους αφορά. Και καθώς ο Έλληνας συνεχίζει να δίνει έμφαση και σημασία στο ιδιωτικό, ο υπαίθριος δημόσιος χώρος που λόγω των κλιματικών συνθηκών της μεσογείου, τον εξυπηρετεί πολλές μήνες τον χρόνο, παραμένει ελλιπής, κατακερματισμένος ως προς τον προγραμματισμό (planning), σχεδιασμό (design) και διαχείριση του. Ανάγκες και υπηρεσίες που θα πρέπει να ικανοποιηθούν όπως πχ οι δεκαεπτά Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών (Sustainable Development Goals - SDGs) που συνδέονται στενά με τον σχεδιασμό αστικών ανοικτών χώρων παραμένουν ασαφείς ως προς το βαθμό ικανοποίησής τους. Ο Στόχος Νο 11 Βιώσιμες Πόλεις και Κοινότητες είναι ο πιο άμεσα σχετικός στόχος, καθώς ο δημόσιος χώρος μπορεί να συμβάλλει στη δημιουργία ασφαλών, συμπεριληπτικών, ανθεκτικών και βιώσιμων πόλεων με χώρους αναψυχής, κοινωνικής αλληλεπίδρασης, βιοποικιλότητας και ρύθμισης του κλίματος. Επιπλέον, οι Στόχοι Νο3 Καλή Υγεία

και Ευημερία, Νο13 Δράση για το Κλίμα, Νο15 Ζωή στη Στεριά (πχ. ο αστικός σχεδιασμός που ενισχύει την παρουσία αυτοφυούς βλάστησης, τη δημιουργία οικολογικών διαδρόμων, προστασία και αποκατάσταση των οικοσυστημάτων,), Νο 5 Ισότητα των Φύλων & Νο10 Μείωση των Ανεπιστητων και Νο12 Υπεύθυνη Κατανάλωση και Παραγωγή (πχ. η χρήση βιώσιμων υλικών, η ανακύκλωση νερού και η ενσωμάτωση πρακτικών κυκλικής οικονομίας στον σχεδιασμό τοπίου) αποτελούν κοινωνικές ανάγκες, δικαιώματα κάθε πολίτη, και θα πρέπει να ικανοποιούνται κατά τον σχεδιασμό ενός δημόσιου χώρου. Επιπλέον, οι αρμόδιες αρχές, η κοινωνία των πολιτών αλλά και οι σχεδιαστές του δημόσιου χώρου (Αρχιτέκτονες, Αρχιτέκτονες Τοπίου, Κοινωνιολόγοι, Συγκοινωνιολόγοι κτλ.) θα πρέπει να ενημερώνονται για τις τελευταίες πολιτικές εξελίξεις και ντιρεκτίβες σχετικά με τον σχεδιασμό του δημόσιου χώρου στις πόλεις».

Ισορροπία μεταξύ λειτουργικότητας και κοινωνικής ενσυναίσθησης

Ακολουθως, η Λ. Βαρτζιώτη δηλώνει ότι «ο δημόσιος χώρος είναι κατεξοχήν πολιτικός και πολιτισμικός τόπος. Δεν αρκεί να είναι προσβάσιμος και λειτουργικός: οφείλει να αφουγκράζεται την ιστορία του τόπου, να ενισχύει την ταυτότητα της γειτονιάς και να αντανakλά τις ανάγκες της τοπικής κοινωνίας. Κατά τον σχεδιασμό του, η προσβασιμότητα, η περιβαλλοντική βιωσιμότητα, η κοινωνική ένταξη, η αστική μνήμη και η αισθητική συνοχή δεν είναι επιμέρους ζητήματα — είναι αλληλένδετα θεμέλια. Στην πράξη, η δική μας εμπειρία το επιβεβαιώνει. Στο έργο αποκατάστασης διατηρητέου κτιρίου, του ΧΤ 97, ο σχεδιασμός δεν αφορούσε απλώς το “κέλυφος” ενός ιδιωτικού χώρου, αλλά συνδιαλεγόταν ουσιαστικά με τον δημόσιο χώρο της πόλης. Η ορατή επιχρισμένη όψη με αρτιφισιέλ, τα ξύλινα κουφώματα και τα χαρακτηριστικά ανοίγματα δεν αποκαταστάθηκαν μόνο για λόγους ιστορικής ακρίβειας, αλλά για να διατηρηθεί η μορφολογική συνέχεια του δρόμου και να αναδειχθεί η αστική ταυτότητα της περιοχής. Η αποκατάσταση έγινε με απόλυτο σεβασμό στις αρχικές προθέσεις του αρχιτέκτονα, αποφεύγοντας κάθε επιδεικτική τάση.

Παράλληλα, ενσωματώθηκαν σύγχρονες τεχνολογίες για την ενεργειακή αναβάθμιση του κτιρίου, διασφαλίζοντας τη βιωσιμότητα του στο παρόν. Αυτό το είδος σχεδιασμού — που ισορροπεί ανάμεσα στη λειτουργικότητα, την πολιτισμική ευαισθησία και την κοινωνική ενσυναίσθηση — είναι και ο πυρήνας κάθε ουσιαστικής παρέμβασης στον δημόσιο χώρο. Ο δημόσιος χώρος δεν κατασκευάζεται μόνο με νέες πλατείες και πεζοδρομήσεις: συγκροτείται και από το σύνολο των προσόψεων, των μικρών λεπτομερειών, των κτισμάτων που αφηγούνται το παρελθόν, και στην συγκεκριμένη περίπτωση την σημασία του ελληνικού μοντερνισμού με τρόπο ζωντανό. Σε κάθε αποκατάσταση, αναλαμβάνουμε την ευθύνη να διαμορφώσουμε ένα αστικό περιβάλλον που αναγνωρίζει το παρελθόν, εξυπηρετεί το παρόν και τις ανάγκες του, και προτείνει ένα συμμετοχικό, βιώσιμο μέλλον».

Κάλυψη των ιδιαίτερων αναγκών κάθε περιοχής

«Ο σχεδιασμός ενός δημόσιου χώρου αποτελεί μια σύνθετη διαδικασία που οφείλει να ενσωματώνει πολλαπλά κριτήρια και να ανταποκρίνεται στις σύνθετες ανάγκες τόσο του τόπου όσο και της κοινωνίας που τον περιβάλλει. Καταρχάς, ο σχεδιασμός έχει ως σημείο έναρξης την ανάγκη συνδιαλλαγής και διαλόγου στα ερωτήματα που ο ίδιος ο τόπος θέτει. Επομένως, η ανάλυση της περιοχής μελέτης δίνει τα απαραίτητα στοιχεία ώστε ο νέος δημόσιος χώρος να απαντήσει στις ανάγκες της συγκεκριμένης περιοχής μελέτης. Στοιχεία όπως το υπάρχον φυσικό και αστικό τοπίο, οι χρήσεις γης, το μικροκλίμα, οι ροές κυκλοφορίας, ο θόρυβος, οι ανάγκες για ελεύθερο χώρο ή πράσινο ή οι ανάγκες για πιο σκληρές διαμόρφωσεις, το πρόγραμμα των νέων χρήσεων που προβλέπονται στον νέο δημόσιο χώρο κτλ Η αξιολόγηση αυτών δίνει απαντήσεις και καθοδήγηση για τις πραγματικές ανάγκες της περιοχής μελέτης» εξηγεί ο Θ. Πολυζωίδης και προσθέτει πως «στο παραπάνω πλαίσιο, καθοριστικές σημασίας είναι και οι ανάγκες που εκφράζονται από τους ίδιους τους κατοίκους μέσα από τον συμμετοχικό σχεδιασμό. Μια δημοκρατική διαδικασία που διασφαλίζει τη συμπερίληψη — ότι ο δημόσιος χώρος απευθύνεται σε όλους. Η προσβασιμότητα, η ασφάλεια, η δυνατότητα για ποικιλία και ευελιξία χρήσεων για όλους και καθ' όλη τη διάρκεια της ημέρας είναι θεμελιώδεις στόχοι ενός ζωντανού δημόσιου χώρου. Η ανάγκη μετρίασης των φαινομένων της κλιματικής κρίσης συνιστά πλέον αναπόσπαστο μέρος του σχεδιασμού. Η ανθεκτικότητα, η προσαρμοστικότητα του χώρου σε συνθήκες ακραίων φαινομένων αποτελούν κρί-

σιμα ζητήματα. Στο παραπάνω εντάσσεται και η ανάγκη ανταπόκρισης σε κριτήρια οικολογικού και βιοκλιματικού σχεδιασμού για τη μείωση του μικροκλίματος και μετρίασης του οικολογικού αποτυπώματος ώστε συνολικά ο σχεδιασμός να απαντά στην ανάγκη βιωσιμότητας. Σημαντικός παράγοντας σε σχέση με τα παραπάνω είναι επίσης και η ανάγκη συμπερίληψης της φύσης και των οικοσυστημάτων στο σχεδιασμό. Στις σύγχρονες μεθόδους τοπικού σχεδιασμού το πράσινο δεν αποτελεί απλώς διακοσμητικό στοιχείο, αλλά στρατηγική που εντάσσεται σε ευρύτερα δίκτυα πρασίνου και διαχείρισης υδάτων και προωθεί την βιοποικιλότητα και την οικολογική συνδεσιμότητα. Η ενδημικότητα των φυτικών ειδών, η δημιουργία κήπων επιγονιαστων, οι μειωμένες ανάγκες σε άρδευση συμβάλλουν στην δημιουργία δημοσίων χώρων αειφορίας και συμβίωσης ανθρώπου και οικοσυστημάτων. Τέλος, ο σχεδιασμός του δημόσιου χώρου οφείλει να απαντά και σε ανάγκες αισθητικής και προώθησης της έκφρασης. Μέσα από σύγχρονες πρακτικές τοπικού σχεδιασμού και αρχιτεκτονικού σχεδίου θα πρέπει να είναι αισθητικά άρτιος, με ενδιαφέρουσα συνθετική γραφή, υλικά και λεπτομέρειες και άρτια και ποιοτική κατασκευή. Επιπλέον, θα πρέπει να

Ιωσήφ Αραμπατζής, Ιδρυτής & Διευθύνων Σύμβουλος, ΕΠΙΚΥΚΛΟΣ Κατασκευαστική

προωθεί και να εντάσσει την πολιτιστική κληρονομιά και ιστορική ταυτότητα και να παρέχει υποδομές - χώρους για εκδηλώσεις, δρώμενα και έκφραση».

Η όψη του κτιρίου τμήμα της δημόσιας εμπειρίας

Με τη σειρά του ο Ιωσήφ Αραμπατζής, Ιδρυτής & Διευθύνων Σύμβουλος, ΕΠΙΚΥΚΛΟΣ Κατασκευαστική αναφέρει: «Ο σχεδιασμός του δημόσιου χώρου πρέπει να αντιμετωπίζεται ως πράξη ευθύνης απέναντι στην κοινωνία. Σχεδιάζεται όχι μόνο για να εξυπηρετεί, αλλά και για να εμπνέει. Οφείλει να είναι προσβάσιμος, βιώσιμος, πολιτισμικά ενεργός και αισθητικά ποιοτικός. Στην ΕΠΙΚΥΚΛΟΣ πιστεύουμε ότι δεν μπορεί να υπάρξει ποιοτικός δημόσιος χώρος χωρίς συνοχή στο δομημένο περιβάλλον που τον περιβάλλει. Η όψη ενός κτιρίου δεν είναι ιδιωτική υπόθεση – είναι τμήμα της δημόσιας εμπειρίας. Αντικατοπτρίζει την ταυτότητα της γειτονιάς και της πόλης. Σε χώρες όπου η αστική ποιότητα είναι υψηλή, τα νέα κτίρια δεν διαταράσσουν το τοπίο, αλλά ενσωματώνονται με συνέπεια στον χαρακτήρα του.

Η προσβασιμότητα και η περιβαλλοντική βιωσιμότητα είναι αδιαπραγμάτευτες. Αλλά εξίσου σημαντική είναι η αισθητική αρμονία, που καθορίζει την εμπειρία του χρήστη, την αίσθηση ασφάλειας και οικειότητας. Όταν οι όψεις των κτιρίων δεν υπακούν σε αρχές, δημιουργείται οπτική σύγχυση που διαλύει κάθε έννοια ταυτότητας του δημόσιου χώρου. Η Ελλάδα, και ιδιαίτερα η Αθήνα, υποφέρει από κατασκευαστική “φλυαρία”: ένα θορυβώδες μωσαϊκό που ακυρώνει κάθε προσπάθεια για συνεκτική εικόνα. Η ευθύνη βαραινεί και τους αρχιτέκτονες και τις κατασκευαστικές εταιρείες. Πρέπει να αντιμετωπίζουν την όψη ως δημόσιο αγαθό. Να σχεδιάζουν με σεβασμό στο περιβάλλον και να προτείνουν λύσεις που ενσωματώνονται οργανικά στο αστικό τοπίο, αντέχουν στον χρόνο και αναβαθμίζουν το σύνολο. Ο δημόσιος χώρος είναι μια σύνθεση δομημένου και αδόμητου, είναι μια εμπειρία που, πέρα από πλατείες και παγκάκια, διαμορφώνεται και από τις σκιές, τα υλικά, την κλίμακα και την ανθρώπινη κίνηση γύρω από τα κτίρια. Όταν η κατασκευή εναρμονίζεται με τον χώρο και την κοινότητα, τότε ο δημόσιος χώρος αποκτά πραγματική υπόσταση».

Εις βάθος αξιολόγηση πολλαπλών παραμέτρων

«Κάθε σχεδιαστική διαδικασία σήμερα άπτεται πολλαπλών παραμέτρων οι οποίες είναι σημαντικά διαφορετικές μεταξύ τους. Ο σχεδιαστής

σε κάθε στάδιο σχεδιασμού χρειάζεται να συνυπολογίζει και να αξιολογεί πληροφορίες σε διαφορετικά επίπεδα, ώστε η σχεδιαστική του “απάντηση” να είναι λειτουργικά άρτια, αισθητικά αποδεκτή και βιώσιμη» αναφέρει ο Κ. Χριστοδούλου και εξηγεί εκτενέστερα:

«Από πλευράς λειτουργικότητας: κάθε σχεδιαστική διαδικασία καλείται να λύσει συγκεκριμένα προβλήματα, συνεπώς κατά τη σχεδιαστική διαδικασία ο κάθε συντελεστής του έργου (αρχιτέκτονας / φωτιστής) καλείται να καλύψει τις εκάστοτε ανάγκες. Ειδικότερα σε ένα δημόσιο χώρο η οπτική πρέπει να είναι σημαντικά πιο σφαιρική καθώς δεν μπορούμε να προβλέψουμε ή να ορίσουμε τα χαρακτηριστικά του κάθε επισκέπτη. Συνεπώς έννοιες όπως η προσβασιμότητα, η ασφάλεια, ο προσανατολισμός και η κατεύθυνση, καθώς και ο σεβασμός τόσο στον χώρο όσο και στον ίδιο τον επισκέπτη, είναι βασικές παράμετροι και υποχρεωτικές στην σχεδιαστική διαδικασία.

Από πλευράς τεχνολογικής αρτιότητας και διαχρονικότητας: κάθε υλικό που χρησιμοποιείται σε δημόσιο χώρο απαιτεί χαρακτηριστικά που θα διασφαλίζουν την αρτιότητα στις εγκαταστάσεις και κατά συνέπεια την διαχρονικότητα της εφαρμογής. Αυτό ακριβώς ισχύει και για τον φωτισμό, ο οποίος βασίζεται στα φωτιστικά σώματα, που πρακτικά είναι τεχνολογικά προϊόντα με περιορισμένη διάρκεια ζωής. Για τον λόγο αυτό, κατά τον σχεδιασμό και την επιλογή των προϊόντων που θα χρησιμοποιηθούν σε μια δημόσια εγκατάσταση, η ποιότητα και η αντοχή τους στον χρόνο διασφαλίζουν τη διαχρονικότητα της εφαρμογής. Χαρακτηριστικά όπως ο βαθμός στεγανότητας, ο δείκτης αντοχής σε κρούσεις, η αντιβανδαλιστική προστασία, καθώς και φωτεινές πηγές υψηλής αποδοτικότητας και μεγάλης διάρκειας ζωής, είναι καθοριστικά. Όλα τα παραπάνω συνδέονται άμεσα με την επιλογή προϊόντων από αξιόπιστους κατασκευαστές φωτιστικών σωμάτων.

Από πλευράς βιωσιμότητας: τα τελευταία χρόνια η έννοια της βιωσιμότητας έχει εισχωρήσει σημαντικά στον σύγχρονο σχεδιασμό και στη ζωή μας. Ο σχεδιαστής είναι ο άνθρωπος που καλείται να δημιουργήσει μια νέα κατάσταση, μια νέα πραγματικότητα, μια νέα ζωή, συνεπώς στην σχεδιαστική διαδικασία θα πρέπει να ενσωματώσει την έννοια της βιωσιμότητας σε όλα τα επίπεδά της. Από τα προφανή, όπως η κατανάλωση ενέργειας και η φωτορύπανση, έως πιο έμμεσες παραμέτρους, όπως τα υλικά κατασκευής των φωτιστικών σωμάτων αλλά και η δυνατότητα ανακύκλωσής τους μετά το πέρας της ζωής τους, όλα αποτελούν κρίσιμα σχεδιαστικά στοιχεία για μία πιο βιώσιμη λύση».

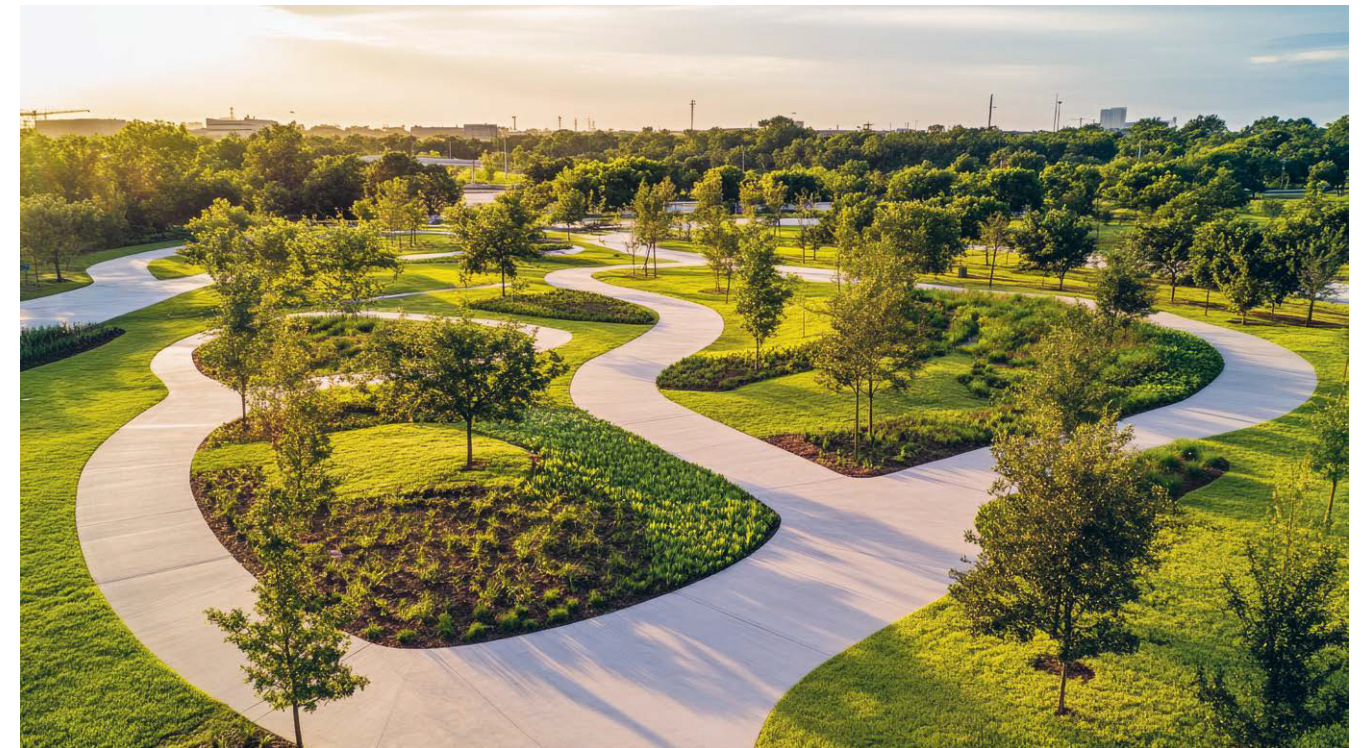
ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΑΤΑΚΕΡΜΑΤΙΣΜΟ ΣΤΟΝ ΟΛΙΣΤΙΚΟ ΚΑΙ ΒΙΩΣΙΜΟ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟ

Ο εγχώριος σχεδιασμός δημόσιων χώρων στα αστικά κέντρα χρειάζεται ουσιαστικές αλλαγές ώστε να ανταποκριθεί στις σύγχρονες κοινωνικές, περιβαλλοντικές και τεχνολογικές προκλήσεις. Συχνά χαρακτηρίζεται από αποσπασματικότητα, έλλειψη συμμετοχικότητας και περιορισμένη διατομεακή συνεργασία. Χρειάζεται μετάβαση από τον καθαρά αισθητικό σχεδιασμό σε ένα πολυδιάστατο μοντέλο που θα ενσωματώνει βιωσιμότητα, ισότητα, προσβασιμότητα και λειτουργικότητα. Διεθνώς, παρατηρείται στροφή προς «έξυπνους» δημόσιους χώρους με χρήση τεχνολογίας, υποδομές που προσαρμόζονται στην κλιματική αλλαγή, πράσινες διαδρομές, κοινωνικά δίκτυα και συμμετοχικό σχεδιασμό με την εμπλοκή των πολιτών. Οι τάσεις του μέλλοντος εστιάζουν στη δημιουργία ανθεκτικών πόλεων που εξισορροπούν τη φύση με την αστική ζωή, προάγουν την ένταξη και ενδυναμώνουν την κοινότητα. Ο δημόσιος χώρος παύει να είναι

ουδέτερος -μετατρέπεται σε δυναμικό εργαλείο κοινωνικής συνοχής, περιβαλλοντικής προστασίας και πολιτισμικής έκφρασης.

Πολυσύνθετα προβλήματα που απαιτούν συλλογικές λύσεις

«Τα προβλήματα του αστικού τοπίου και του αστικού δημόσιου χώρου είναι σύνθετα. Πάντα ήταν, απλώς πλέον αυξάνεται όλο και περισσότερο η συνειδητοποίηση ότι δεν μπορεί μια ειδικότητα ή μία αρχή, η μία ομάδα πολιτών από μόνη της να βελτιώσει θεαματικά τον σχεδιασμό των δημόσιων χώρων στα αστικά κέντρα. Λύσεις top-down προερχόμενες από τις αρμόδιες ευρωπαϊκές αρχές και μεταφραζόμενες σε τοπικές εγχώριες οδηγίες θα πρέπει να συνδυάζονται με την εμπειρία και τοπική γνώση των bottom-up πρακτικών, μέσω ενός μοντέλου διεπιστημονικότητας και ομαδικότητας. Ο σχεδιασμός οφείλει πλέον να είναι πιο

Κωνσταντίνος Χριστοδούλου,
Design Engineer / MA Lighting
Designer, NeaPolis Lighting

ανθεκτικός, συμπεριληπτικός και οικολογικά ευαίσθητος, ανταποκρινόμενος στις νέες κοινωνικές και περιβαλλοντικές προκλήσεις, όπως η κλιματική αλλαγή, η απώλεια βιοποικιλότητας και οι κοινωνικές ανισότητες. Λέξεις όπως η συμπεριληπτικότητα αποτελεί διαχρονική τάση, αλλά πώς αυτή τελικά μετουσιώνεται στον δημόσιο υπαίθριο χώρο που αντανakλά την κοινωνική και ταξική ανισότητα της κοινωνίας; Η απάντηση στο παραπάνω είναι πολυσύνθετη όπως και η έννοια της, αλλά πχ συμμετοχικός σχεδιασμός με εμπλοκή των κατοίκων και τοπικών κοινοτήτων, προσβασιμότητα και ένταξη όλων των κοινωνικών ομάδων (παιδιά, ηλικιωμένοι, ΑμεΑ), πολυλειτουργικότητα και ανακατανομή του δημόσιου χώρου υπέρ των πεζών και των ήπιων μορφών κινητικότητας αποτελούν μία καλή αρχή. Επιπλέον, στο μέλλον, αναμένουμε ακόμη μεγαλύτερη έμφαση στην εφαρμογή αυτού που πολλοί ονομάζουν αλλά δεν γνωρίζουν: την Οικολογία, που δεν είναι μόνο η βιοκλιματική αναβάθμιση του υπαίθριου χώρου με τη χρήση τεχνολογιών για έξυπνους χώρους, συστήματα διαχείρισης νερού, θερμότητας και σκίασης, οι πράσινες υποδομές και οι λύσεις βασισμένες στη φύση» υποστηρίζει η Ε. Αθανασιάδου και συμπληρώνει πως «θα πρέπει να εξετάζεται εις βάθος και με συνέπεια ως προς τις προτεινόμενες λύσεις αυτό που η Οικολογία ορίζει: τη μελέτη των σχέσεων των οργανισμών μεταξύ τους και με το φυσικό τους περιβάλλον και περιλαμβάνει την κατανόηση του τρόπου με τον οποίο τα ζωντανά όντα (φυτά, ζώα, μικροοργανισμοί αλλά και φυσικά ο άνθρωπος) αλληλεπιδρούν με στοιχεία όπως το έδαφος, το νερό, ο αέρας, το κλίμα, καθώς και με άλλους οργανισμούς, δημιουργώντας πολύπλοκα οικοσυστήματα».

Ριζική αναθεώρηση του δημόσιου χώρου

Επί του θέματος ο Ι. Αραμπατζής επισημαίνει: «Ο σχεδιασμός δημόσιων χώρων και των κτιρίων που τους περιβάλλουν στην Ελλάδα χρειάζεται ριζική αναθεώρηση. Πάσχει από κατακερματισμό της γης, ελλιπή στρατηγική και αισθητική ανομοιογένεια. Συχνά παρατηρούμε παρεμβάσεις χωρίς συνοχή με το περιβάλλον τους, τόσο ως προς τη λειτουργία όσο και ως προς την εικόνα. Τα κτίρια γύρω από έναν δημόσιο χώρο συχνά αναιρούν την αξία του, αντί να την ενισχύουν. Πρέπει να συνειδητοποιήσουμε ότι δεν είναι σκηνικά, αλλά οργανικό μέρος του. Ο σχεδιασμός της όψης δεν μπορεί να είναι αποτέλεσμα ατομικής επιλογής, αλλά συλλογικής ευθύνης.

Διεθνώς, τα κτίρια που σχεδιάζονται ενσωματώνουν πράσινες τεχνολογίες, έξυπνα

συστήματα διαχείρισης, βιοκλιματικό σχεδιασμό και αισθητική απλότητα. Ο σχεδιασμός γίνεται με βάση τη συνοχή, τη λειτουργία και την αίσθηση κοινότητας. Στην Ελλάδα, αντίθετα, βλέπουμε συχνά έργα που χτίζονται απομονωμένα, χωρίς διασύνδεση με το αστικό περιβάλλον ή τις πραγματικές ανάγκες των πολιτών. Αυτό που απαιτείται είναι πολυεπίπεδη συνεργασία μεταξύ κράτους, αυτοδιοίκησης, ιδιωτικού τομέα και τοπικών κοινωνιών. Και κυρίως, αρχιτεκτονική με συνείδηση του αποτυπώματος που αφήνει στο μέλλον. Η τεχνολογία, η καινοτομία και η βιωσιμότητα δεν είναι “πρόσθετα” σε έναν σχεδιασμό – είναι ο νέος κανόνας. Τα υλικά, η ενεργειακή συμπεριφορά, η ευελιξία και η αισθητική διαχρονικότητα πρέπει να είναι αναπόσπαστα μέρη του κτιρίου, για να δημιουργήσουμε πραγματικά ανθρώπινες πόλεις. Το μέλλον του δημόσιου χώρου είναι συλλογικό και πολυεπίπεδο — και πρέπει να ξεκινά από την ευθύνη κάθε όψης απέναντι στο σύνολο».

Προσαρμογή στις σημερινές συνθήκες διαβίωσης

«Ο εγχώριος σχεδιασμός δημόσιων χώρων συχνά υστερεί σε βάθος, συνέπεια και κοινωνική πρόθεση. Αντί για ουσιαστικές παρεμβάσεις με γνώμονα την τοπική ταυτότητα και τις ανάγκες των κατοίκων, παρατηρείται μια τάση επιφανειακού “εξωραϊσμού”, συχνά με στόχο την τουριστικοποίηση του αστικού τοπίου. Η εμπορευματοποίηση του δημόσιου χώρου στο κέντρο της Αθήνας έχει συμβάλει σε μια εξομάλυνση της ιστορικής και κοινωνικής μνήμης — μια πόλη που, αντί να αφηγείται και να αναδεικνύει τον πολιτιστικό της πλούτο, μετατρέπεται σε έναν ουδέτερο και αδρανή τόπο. Διεθνώς, οι τάσεις εστιάζουν όλο και περισσότερο στη βιωσιμότητα, τη μικροκλίμακα, τη συμπεριληψη και την ενίσχυση της τοπικής κουλτούρας. Η ενεργοποίηση της καθημερινής ζωής, η κυκλική οικονομία στην κατασκευή, ο σχεδιασμός με τη συμμετοχή της κοινότητας και η ανάδειξη της πολιτισμικής πολυποικιλότητας είναι στο προσκήνιο. Το μέλλον δείχνει προς αστικά περιβάλλοντα με έμφαση στην κοινότητα και την ταυτότητα, όχι στην ομοιομορφία.

Μέσα από την ολοκλήρωση της αποκατάστασης του μοντερνιστικού κτιρίου του '30 XT 97 στο κέντρο της Αθήνας, φανερώνεται η αξία του ιστορικού βάθους στις σύγχρονες επεμβάσεις και ανασυλνώσεις. Ένα κτίριο εγκαταλειμμένο και ερειπωμένο, μετατράπηκε σε ένα τοπόσημο για την ιστορική συνέχεια της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς των Εξαρχείων. Ο αρχιτέκτονας του αρχικού κτιρίου Άγγελος

Σιάγας, πραγματοποίησε το έργο του χωρίς να προσπαθεί να ενταχθεί στην τότε νεοκλασική Αθήνα· ήταν μια μοντερνιστική χειρονομία, μια αρχιτεκτονική που βασίζεται σε ορθολογιστικές αρχές, τη λειτουργικότητα και την απλότητα των συνθετικών του στοιχείων. Το ίδιο προσπαθήσαμε κι εμείς σήμερα: να επαναφέρουμε αυτό το όραμα του εναλλακτικού μέλλοντος, προσαρμόζοντας την αποκατάσταση στις σύγχρονες ανάγκες διαβίωσης στην μητρόπολη της Αθήνας. Ο εγχώριος σχεδιασμός οφείλει να επανεξετάσει τις αξίες του. Δεν αρκεί να αναπαράγει εικόνες. Πρέπει να σχεδιάζει τόπους, χώρο και χρήσεις με διάρκεια, μνήμη και βιωσιμότητα. Εκεί βρίσκεται το πολιτισμικό μας μέλλον και ειδικότερα η διάσωση του» σημειώνει η Λ. Βαρτζιώτη.

Υιοθέτηση διεθνών πρακτικών τοπιακού σχεδιασμού

«Στον εγχώριο σχεδιασμό των δημόσιων χώρων, υπάρχουν αρκετά χαρακτηριστικά που απαιτούν επανεξέταση, τόσο στον τρόπο παραγωγής και υλοποίησης των έργων όσο και στη σχεδιαστική φιλοσοφία που τα διέπει. Καταρχάς, χρειάζεται αλλαγή στον τρόπο παραγωγής των δημοσίων χώρων. Θα πρέπει να σταματήσει η παραγωγή μέσω απευθείας ανάθεσης μελετών ή η εκπόνησή τους από τις τεχνικές υπηρεσίες και να ενεργοποιηθούν περισσότερο οι αρχιτεκτονικοί διαγωνισμοί προσχεδίων. Στο πλαίσιο των διαγωνισμών όμως θα πρέπει αφενός το Α Βραβείο να αποτελεί δέσμευση υλοποίησης της πρότασης και να συντομεύσουν οι χρόνοι ανάθεσης, και αφετέρου να είναι επιτακτική η συμμετοχή αρχιτεκτόνων τοπίου —όχι μόνο ως “φυτοτεχνών”, αλλά ως βασικών μελετητών με εμπειρία στον αρχιτεκτονικό σχεδιασμό δημόσιου χώρου. Επιπλέον, τα βραβεία που απονέμονται στους διαγωνισμούς πρέπει να προχωρούν με συνέπεια σε υλοποίηση, χωρίς στρεβλώσεις και πολλαπλές εκπτώσεις. Επιπρόσθετα, είναι επιτακτική ανάγκη της αλλαγής του τρόπου κατασκευής των έργων. Στην υλοποίηση των έργων, κρίνεται αναγκαία η αναβάθμιση της ποιότητας κατασκευής. Οι συχνές εκπτώσεις λόγω κόστους και οι μεταγενέστερες αλλοιώσεις των μελετών υπονομεύουν την αρχική σύλληψη. Είναι ζωτικής σημασίας ο αρχιτέκτονας/ομάδα μελέτης να συμμετέχει υποχρεωτικά στην επίβλεψη και εφαρμογή του έργου» υποστηρίζει ο Θανάσης Πολυζωίδης και προσθέτει πως «σε επίπεδο σχεδιαστικής προσέγγισης, θα πρέπει να εγκαταλειφθούν παρωχημένα πρότυπα που αντιμετωπίζουν τον σχεδιασμό δημοσίων χώρων στα αστικά κέντρα μονοδιάστατα με

κυρίως αισθητικά και λειτουργικά κριτήρια και κάποιες φορές με φορμαλιστική αυτοαναφορικότητα. Θα πρέπει να αρχίζουν να υιοθετούνται διεθνείς πρακτικές τοπιακού σχεδιασμού με μια πιο στρατηγική, ολιστική προσέγγιση με στόχο την αειφορία. Οι κυρίαρχες τάσεις σήμερα δεν εστιάζουν μόνο στο αισθητικό κομμάτι αλλά καθοριστικής σημασίας είναι ευρύτερες στρατηγικές που απαντούν στην ανθεκτικότητα στην κλιματική κρίση, στην προσαρμοστικότητα του σχεδιασμού, στην κοινωνική συμπεριληψη και συμμετοχή, στην συμβίωση της φύσης και των οικοσυστημάτων στο αστικό περιβάλλον, στην ενσωμάτωση έξυπνων συστημάτων διαχείρισης, αξιοποίηση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Ως εξέλιξη των ανωτέρων, ο δημόσιος χώρος του μέλλοντος αξιοποιεί όλα τις παραπάνω στρατηγικές και αποτελεί έναν δημοκρατικό τόπο συμβίωσης φύσης και ανθρώπου — ένα πεδίο συμπεριληψής και ελεύθερης έκφρασης που θα χαρακτηρίζεται από προσαρμοστικότητα, πολυλειτουργικότητα με ιδιαίτερη έμφαση στην εξέλιξη των νέων τεχνολογιών για την ψηφιακή διασύνδεση και διαχείριση του (έξυπνος δημόσιος χώρος)».

Στο επίκεντρο ανθρωποκεντρισμός και βιωσιμότητα

«Δύο βασικά χαρακτηριστικά που πρέπει να διέπουν τη σχεδιαστική διαδικασία στους δημόσιους χώρους είναι ο ανθρωποκεντρισμός και η βιωσιμότητα. Ειδικότερα, στα αστικά κέντρα και στο πλαίσιο της ασφάλειας παρατηρούμε καθημερινά υπερβολές και παραφωνίες, οι οποίες οδηγούν σε φαινόμενα φωτορύπανσης και υπερκατανάλωσης ενέργειας. Η τεχνολογία σήμερα, προσφέρει τα κατάλληλα εργαλεία για εφαρμογές φωτισμού υψηλής ποιότητας χωρίς υπερβολές. Είναι ευθύνη του σχεδιαστή να ανταποκρίνεται στις πραγματικές ανάγκες σε κάθε περίπτωση και να μην υπερβάλλει. Ο στόχος μας στη NeaPolis Lighting, είναι η δημιουργία ενός ευχάριστου και λειτουργικού περιβάλλοντος για τον άνθρωπο. Συνεπώς, ο άνθρωπος είναι το κέντρο! Τόσο η ίδια η τεχνολογία όσο και τα σύγχρονα πρότυπα φωτισμού πλέον επιτρέπουν την προσαρμογή των επιπέδων φωτισμού ανάλογα με τις εκάστοτε απαιτήσεις, είτε μέσα σε διαφορετικές ώρες της ημέρας ή ακόμη ανάλογα και με τη διάθεση του επισκέπτη. Η δυνατότητα αυτή οδηγεί και σε ουσιαστική μείωση της καταναλισκόμενης ενέργειας. Συνεπώς, μια ολοκληρωμένη σχεδιαστική προσέγγιση αποδίδει και οδηγεί σε άρτια αποτελέσματα» υπογραμμίζει ο Κ. Χριστοδούλου.

Θανάσης Πολυζωίδης,
ιδρυτής του γραφείου
TPOL L&A